

betreft, stelde de heer Helmer dat kolonies van de Rosse vleermuis, de Bosvleermuis, de Watervleermuis en de Nathusius dwergvleermuis zich doorgaans ophouden in (oude) bossen, terwijl kolonies van Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Meer-vleermuis meestal in oude gebouwen huisvesting vinden.

Met een batdetector is het mogelijk om de verschillende vleermuissoorten "op het gehoor" te onderscheiden. Met behulp van duidelijke bandopnamen illustreerde spreker enkele karakteristieke en soortspecifieke geluiden. Zo is de Rosse vleermuis te herkennen aan het muzikale karakter van het geluid dat de batdetector laat horen en kan het geluid van de Laatvlieger omschreven worden als het geluid van een tapdanser. Na enige oefening lijkt het voor iedereen mogelijk te zijn om de verschillen te herkennen.

Wie vleermuizen wil bestuderen moet iets van hun leefwijze afweten

's Winters verblijven vleermuizen op plaatsen waar de temperatuur vrij constant is en waar in elk geval geen vorstgevaar is. Zodra de buitentemperatuur in het voorjaar tot circa 10°C is

opgelopen, verlaten de vleermuizen hun winterverblijven. Omstreeks half mei vormen de wijfjes aparte kraamkolonies waarna circa half juni de jongen geboren worden. Pas in het najaar zoeken beide geslachten elkaar weer op voor de paring.

Vleermuizen blijken niet altijd de gehele nacht te jagen. Zo keren de vrouwtjes in de kraamperiode 's nachts regelmatig naar de kolonie-plaats terug om hun jongen te zogen. Uitvoerig besteedde spreker aandacht aan vleermuizen in relatie tot het landschap waarbij hij onder andere stelde dat kleinschalige landschappen relatief rijk aan insecten en dus ook aan vleermuizen kunnen zijn. In waterrijke gebieden treft men de meeste soorten aan waarbij het opvallend is dat toch iedere soort zijn eigen "plaats" heeft. Zo vliegt de Watervleermuis doorgaans vlak boven het wateroppervlak, terwijl de Dwergvleermuis circa 3 tot 5 meter boven het water actief is. De Laatvlieger jaagt o.h.a. op 5-15 meter hoogte en de Rosse vleermuis kan zelfs op vele tientallen meters hoogte worden waargenomen.

Vleermuiskolonies blijven gedurende

de zomer niet aldoor op dezelfde plaats maar wisselen enkele malen van boom of gebouw. Bij inventarisaties dient men hier terdege rekening mee te houden. Inventariseren kan het best op de fiets nadat aan de hand van overzichtskaarten een idee is ontstaan welke elementen in het landschap de moeite waard lijken te zijn om nader te onderzoeken. Al fietsend langs sloten, wegen of over bospaden kan met de batdetector worden vastgesteld waar welke soort voorkomt. Indien dit zorgvuldig op een kaart wordt aangetekend is het mogelijk om vanuit de jachtgebieden de vliegroutes naar en van de kolonie vast te stellen. Is de kolonie eenmaal gelokaliseerd dan kan de grootte ervan bepaald worden door 's avonds het aantal uitvliegers te tellen.

De voordracht van de heer Helmer oogstte een daverend applaus en was aanleiding tot een boeiende discussie waarbij over één vraag de meningen verdeeld bleken: verorberen Grootoor-vleermuizen hun prooi razendsnel tijdens de vlucht of wordt daarvoor een "eetpauze" elders ingelast?

Douwe Th. de Graaf

Broeder Marinus †

Een pionier in de natuurbeschermingseducatie

Het is zeker al 65 jaar geleden dat ik Br. Marinus leerde kennen. Hij was onderwijzer aan de lagere school op de Stadhouderskade in Amsterdam in dezelfde tijd dat ik er leerling was. De broeder trok er menige vrije woensdagmiddag op uit om een klein groepje jongens van de natuur te laten genieten. Dat deed hij nog steeds toen hij in de latere jaren in Maastricht en in Brunssum stond en hield het vol tot aan zijn pensioen. Met recht mogen wij hem als een opvoeder beschouwen die zijn leerlingen voering in beleving en waardering van de natuur: de basis van de natuurbeschermingseducatie!

Hij was de rechterhand van Br. Agatho bij diens studie over de Roodborsttapuit. Ook was hij geregeld aanwezig bij de inventarisatie van grotten in de tijd dat wij de daar verblijvende vleer-

muizen nog ringden. Na zijn pensionering trok hij naar St. Michielsgestel, waar de blinden konden profiteren van zijn grote handvaardigheid.

Als bejaarde woonde hij tenslotte op de Beyart in Maastricht. Hij was er altijd uiterst dankbaar voor elk blijk van belangstelling en kon weken lang verrukt zijn van een bloemetje dat ik hem had gebracht. In zijn laatste jaren takelde hij geestelijk steeds meer af. Bij mijn laatste bezoek kon hij er ineens niet meer over uit dat ik doctor was: Dokter Piet stamelde hij steeds weer opnieuw.

In de regel van zijn congregatie staat: "Ieder van ons moet zijn gaven gebruiken om anderen te dienen. Wetend dat wij allen beperkt zijn, dat allen elkaar nodig hebben". Dat heeft Br. Marinus in zijn leven waar ge-

maakt. Hij stierf op 12 oktober 1985 en was toen 86 jaar oud.

Piet van Nieuwenhoven